herpy

PILGIFTSGRODOR

Brazilian Poison Frog

Ranitomeya vanzolinii

Ranitomeya vanzolinii är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 17-19 mm från västra Amazonas. Den lever i träden och föder upp sin avkomma i vatten som samlas i bromelior. Honan matar grodynglen med obefruktade ägg.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates vanzolinii*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**17-19 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-6 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**I bladveck (t.ex. bromelior)**
Ägg per läggning	**1-6**
Kläckning	**10-14 dagar**
Larvtid	**60-80 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Färdigfoder och obefruktade ägg från honan**
Yngelvård	**Bär grodynglen och matar grodynglen med ägg**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**23-26 °C**
Temperatur, natt	**19-23 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ranitomeya vanzolinii är en av de små pilgiftsgrodorna i släktet *Ranitomeya*. Vuxna djur mäter 17-19 mm från nos till kloak. Arten beskrevs 1982 av Charles Myers, ursprungligen i släktet *Dendrobates*, och står fortfarande i äldre litteratur som *Dendrobates vanzolinii*. Det vetenskapliga namnet hedrar den brasilianske herpetologen Paulo Vanzolini.

Uppgifter om färger, lokala former och könsskillnader är knapphändiga. För släktet gäller att honorna oftast är något större och kraftigare än hanarna, men könet är svårt att avgöra enbart på utseendet. Hanens läte är ett drillande, syrsliknande ljud som lockar honan under parningstiden.

Hudgiften hos pilgiftsgrodor kommer från födan: de tar upp gifter från små leddjur i naturen. Vildfångade djur av släktet avger små mängder gifter i hudsekretet och räknas som milt giftiga. Uppfödda djur får inte de giftiga bytesdjuren och är utan gift. Giftigheten är inte uppmätt för just den här arten, så bedömningen bygger på släktet. Tvätta händerna efter arbete i

terrariet.

Arten är blyg och svår att få syn på i ett glest inrett terrarium, men med tät beplantning och många gömställen visar den sig oftare. Den parar sig i monogama par och tar hand om sin avkomma, vilket gör den till en spännande art att föröka.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Ranitomeya vanzolinii lever i västra Amazonas, i Brasilien och Peru. I Brasilien är den känd från Acre och västra Amazonas, bland annat från Juruáflodens avrinningsområde med skyddade områden som Serra do Divisor och Alto Juruá. Typlokalen är Pôrto Walter vid Rio Juruá i Acre. I Peru finns den i den östra delen av landet längs gränsen mot Brasilien. Nästan alla registrerade fynd ligger i Brasilien, resten i Peru.

Det finns rapporter om att arten möjligen också förekommer i Bolivia, men det är inte bekräftat, och Bolivia är därför inte medtaget på kartan. Arten har ett stort utbredningsområde, och en stor del av det är fortfarande intakt skog.

> **Naturlig utbredning:** Brasilien och Peru.

LIVSMILJÖ

Ranitomeya vanzolinii lever i fuktig låglandsregnskog och i skog på de lägre bergssluttningarna upp mot molnskogen, från omkring 300 till 1.280 m över havet. Den föredrar skog med bambu och bromelior, eftersom de bildar små vattensamlingar i bladvecken, som grodan använder för sin avkomma.

Vuxna djur är huvudsakligen trädlevande. De finns oftast upp till 2 m över marken och mer sällan högre upp. Grodan är dagaktiv. Arten är knuten till fuktig skog, och någon vintervila är inte dokumenterad. Exakta siffror för temperatur och luftfuktighet i naturen har inte hittats för arten.

Hot är förlust av livsmiljö till följd av jordbruk, boskapsskötsel och skogsavverkning. Arten samlas också in från naturen för den internationella djurhandeln.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Ett par *Ranitomeya vanzolinii* behöver ett terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm, gärna 50 × 50 × 50 cm. Grodan är trädlevande och utnyttjar höjden, så ett högt terrarium med många lodräta ytor är bättre än ett lågt och brett. Har du plats, välj ett större, eftersom arten är skygg och eftersom ett stabilt klimat är lättare att hålla i ett större terrarium.

Inred terrariet som en glänta i regnskogen. Nederst läggs ett dräneringslager av lavasten eller lecakulor, ovanpå ett bottensubstrat av bark eller en fuktig, icke-ruttnande jordblandning och ett tjockt lager fallöv. Lägg till kraftiga grenar, kork och mossbäddar, så att grodorna har lodräta ytor att röra sig på. Plantera tätt med slingerväxter, mossa och bromelior. Bromeliorna fungerar som naturliga yngelplatser och ger skydd. Tät beplantning är avgörande, eftersom grodorna annars håller sig gömda.

Ventilationen ska ge frisk luft utan att torka ut terrariet, så en smal ventilationsremsa eller en nätöppning räcker. Ett automatiskt regnsystem och en dimmaskin rekommenderas. Terrariet får inte stå i direkt solljus, eftersom det kan överhettas på kort tid. Ungdjur under omkring sex veckor är ömtåliga och klarar sig bäst i en liten, enkel uppfödningsbehållare med fuktig mossa och några löv, så att de lättare hittar födan. Flytta dem till det stora terrariet när de äter bra och växer.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Dagtemperaturen ska ligga på 23-26 °C, och på natten sänks den med 3-4 °C till 19-23 °C. Svängningen över året ska vara liten, 1-2 °C. En värmeplats behövs inte, och arten har ingen vintervila.

Ranitomeya vanzolinii tål värme dåligt. Flera timmar över omkring 29 °C kan vara dödligt för små pilgiftsgrodor. Belysningen värmer upp terrariet, så att det ofta är några grader varmare än rummet, särskilt på sommaren. Kontrollera temperaturen med en termometer innan djuren flyttar in och ha en plan för kylning, till exempel en liten fläkt. Använd LED-ljus och undvik

glödlampor.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 70-100 %. Morgon och kväll bör den ligga nära 100 %, och vid middagstid får den sjunka till 70-75 %. Terrariet sprayas dagligen, helst morgon och kväll, med osmosvatten eller regnvatten. Ett automatiskt dimsystem som går ett par gånger om dagen gör det lättare att hålla ett stabilt klimat.

Grodorna dricker inte, utan tar upp vatten genom huden från droppar på bladen och från fuktiga ytor, så ett torrt terrarium stressar dem snabbt. Om fuktigheten under lång tid ligger under 80 % blir grodorna mer gömda och tappar i vikt. Samtidigt får luften inte stå stilla: det ska finnas en lätt luftcirkulation, så att det inte uppstår mögel och bottenlagret inte surnar.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En vattenskål är inte nödvändig för de vuxna djuren, men är en fördel, och den kan vara låg med 1-2 cm vatten. Små vattenreservoarer i form av filmburkar, små skålar eller bromelior är däremot viktiga när du vill ha avkomma, eftersom paret lägger ägg och avsätter grodyngel där.

Använd osmosvatten eller regnvatten till sprayningen och till grodynglens vatten. Vanligt kranvatten ska avkloras, och kalkhaltigt vatten ger beläggningar på växter och glas och kan skada grodynglen. Byt vattnet i vattenskålen varannan till var tredje dag och skölj den regelbundet, så att det inte samlas bakterier. Groddjur tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig rengöringsmedel, tvål eller kemikalier i terrariet. Vattenberedningsmedel för akvarier kan användas enligt anvisningen. Vattnet behöver inte vara varmare än luften.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

LJUS OCH UVB

Ljusbehovet för *Ranitomeya vanzolinii* är måttligt. Grodan behöver tillräckligt med ljus för att se sin föda, och växterna behöver mer. LED-belysning för växter eller ett lysrör, tänt 12-14 timmar om dygnet, är lämpligt. Ge tillräcklig ljusstyrka för att bromelior och mossa ska kunna växa, men se till att det finns skuggiga områden.

UVB är inte dokumenterat som nödvändigt för arten. En svag UVB-källa kan användas som tillskott, så länge det finns gott om gömställen och skugga, men det är en möjlighet och inte ett krav. Terrariet får inte stå i direkt solljus.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Ranitomeya vanzolinii lever på små, levande leddjur: bananflugor, hoppstjärtar, små tropiska gråsuggor och nykläckta syrsor. Små djur kräver små foderdjur. Foderdjuren måste rymmas i grodans mun, och de små grodorna behöver en jämn tillgång på riktigt små foderdjur. I naturen äter arten bland annat myror och kvalster.

Utfodra unga djur varje dag och vuxna djur varannan dag, eller dagligen om de är blyga. Ge så mycket att det är uppätet före nästa utfodring. Antalet foderdjur beror på grodans storlek; en liten groda ska ha många små djur i stället för få stora. Damma fodret med ett kalk- och vitaminpreparat med D3 vid varje utfodring, och använd ett multivitaminpreparat en gång i veckan.

Starta foderkulturer innan djuren flyttar in: bananflugor och hoppstjärtar är lätta att odla och kräver några minuters arbete varannan vecka. Växtlevande småinsekter som bladlöss kan vara ett bra tillskott, men ge inte myror från trädgården, och ge aldrig insekter som kan ha besprutats. Se upp för överutfodring: en lätt rund mage är bra, en kraftigt uppsvälld är det inte.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Ranitomeya vanzolinii är dagaktiv, men blyg. I ett tätt planterat terrarium med många gömställen visar den sig oftare än i ett glest inrett. Grodan har ett drillande läte, som mest hörs på morgonen och kvällen. Hanen kallar på honan, som följer honom runt.

Par är den säkraste hållningsformen, eftersom arten bildar monogama par och försvarar sitt revir. Ett par eller en trio med 1 hane och 2 honor kan fungera i ett terrarium på 40 × 40 × 40 cm. Börjar du med ungdjur, köp minst 4 för att vara säker på att få båda könen. Håll inte arten tillsammans med andra *Ranitomeya*, eftersom arterna kan korsas. Håll bara en variant i taget.

Grodor bör så långt möjligt inte hanteras, eftersom huden är tunn och känslig och hanteringen stressar dem. Ska ett djur fångas, använd en ren, genomskinlig hink och tvätta händerna efteråt. Tvätta också händerna före och efter arbete i terrariet.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet är svårt att avgöra hos *Ranitomeya vanzolinii*. Honan är oftast något större och kraftigare än hanen, och hanen kallar. Det säkraste tecknet är därför att hanen kallar och att två djur håller ihop och följer varandra. Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten. För släktet sker det vanligtvis under det första till andra levnadsåret.

Se till att få ett par genom att börja med flera ungdjur och låta dem växa upp tillsammans. När två djur håller ihop och förökar sig kan de andra flyttas.

PARNING

Parningen utlöses av stabila förhållanden: hög luftfuktighet, regelbunden sprayning och gott om föda. Hanen kallar, och honan följer honom runt medan hon nuddar och knuffar honom mot en lämplig förökningsplats. Pilgiftsgrodor har ingen egentlig amplexus. Ser du två djur som klamrar sig fast vid varandra är det oftast två av samma kön i en revirstrid.

Arten bildar ett monogamt par under parningstiden. Sätt ihop djuren i ett terrarium med flera förökningsplatser och låt dem vara ifred. Fuktiga perioder med daglig sprayning fungerar som regntid och ger ofta fler läggningar.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggen läggs i bromeliers bladkar eller i små vattenfyllda behållare. I terrariet erbjuds filmburkar, små skålar eller bromelior som förökningsplatser. Burkarna sätts lodrätt eller svagt snett, så att de håller lite vatten. Det läggs vanligtvis 1-6 ägg per läggning, och äggen kläcks efter 10-14 dagar.

När äggen kläcks bär hanen grodynglen till en liten vattenreservoar, där de utvecklas var för sig. Honan lägger därefter obefruktade ägg i samma vatten, som grodynglet äter. Vattnet i en bromelia innehåller nästan ingen föda, så foderäggen är grodynglets viktigaste källa i naturen.

I terrariet klarar sig grodynglen också på färdigfoder: ett fint pulverfoder för akvariefiskar, algtabletter eller en gel för grodyngel, i små mängder. Håll dem var för sig i små behållare med några centimeter osmosvatten, ett blad från ett tropiskt mandelträd och en växtstjälk. Ta bort foderrester och byt två tredjedelar av vattnet varannan till var tredje dag. Vattnet bör hållas på omkring 22-26 °C.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 10-14 dagar vid omkring 24 °C och hög luftfuktighet. Larvtiden är inte dokumenterad för *Ranitomeya vanzolinii*; räkna med omkring 60-80 dagar som hos den nära släktingen *Ranitomeya variabilis*.

När frambenen kommer fram måste grodynglet kunna ta sig upp på land. Sänk vattennivån till några få cm, lägg en sten eller ett löv som ramp och ordna fuktiga gömställen, t.ex. mossa. Den nyförvandlade grodan lever på resten av svansen i några dagar och äter inte i början, så låt den vara och vänta med att mata de första dagarna.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade ungarna är mycket små. De ska ha en liten, enkel behållare med fuktig mossa, blad och mycket hög luftfuktighet, där födan är samlad så att de lättare hittar den. Utfodra dem dagligen med de minsta foderdjuren: hoppstjärtar och nykläckta bananflugor. Tillsätt kalk och vitaminer.

Ungar kan flyttas till ett större terrarium när de är omkring sex veckor och äter bra. Sätt inte för många ungar tillsammans i ett litet terrarium. Håll koll på tillväxten och sortera djuren om några hamnar på efterkälken. När paren har bildats bör de flyttas för sig.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och fel i skötseln:

- För låg luftfuktighet: huden blir matt och torr, och grodorna gömmer sig. Spraya oftare och kontrollera fuktigheten med en hygrometer.
- Överhettning: temperaturer över omkring 29 °C i flera timmar kan vara dödliga. Flytta terrariet och kyl ned det.
- Dålig näring: utan kalk och vitaminer uppstår skelettskador och dålig tillväxt. Damma fodret.
- Hudproblem: röda, irriterade eller vattniga områden, särskilt kring kloaken och på insidan av bakbenen, är tecken på infektion.

- Täta hudömsningar, uppsvälld kropp, passivitet, hyperaktivitet, aptitlöshet eller avmagring är tecken på sjukdom. Isolera djuret.

En frisk groda har hel hud och en lätt rund mage. Arter i släktet blir upp till 5-6 år i fångenskap; för själva arten är livslängden inte dokumenterad. Är djuret sjukt, isolera det och kontakta en veterinär med kunskap om groddjur.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.